

Атомники б'ють на сполох

ПРОФСПІЛКИ ІНІЦІЮЮТЬ СТВОРЕННЯ ДЕРЖАВНОГО ОРГАНУ З УПРАВЛІННЯ АТОМНОЮ ПРОМИСЛОВІСТЮ

47%
ЕЛЕКТРИКИ
ВИРОБЛЯЮТЬ
АЕС

.13

ВІДВЕРТО

Ключові зони соціальної несправедливості

2013-й оголошено Роком боротьби профспілок проти тіньової зайнятості

НА ЧАСІ

РОЗБУДОВА
СОЦІАЛЬНОЇ ДЕРЖАВИ.
НАПРЯМИ ТА ЦІЛІ

.03

БЮДЖЕТ

ФПУ
домагається виконання законодавчих гарантій у системі соціального захисту

.10

№ 7 (677) | 14.02.2013

профспілкові вісті

ГАЗЕТА ФЕДЕРАЦІЇ ПРОФЕСІЙНИХ СПІЛОК УКРАЇНИ

www.psv.org.ua

КОРОТКО

ЕКОСОР | 7 лютого Голова ФПУ Юрій Кулик виступив на засіданні сесії Комісії соціального розвитку Економічної і соціальної ради ООН.

.02

ЗУСТРІЧ | 12 лютого відбулася зустріч Голови Федерації професійних спілок України Юрія Кулика з народним депутатом України, головою Комітету з питань соціальної політики та праці Петром Цибенком.

.02

ДИСКУСІЯ | 12 лютого в рамках проведення Дня соціальної справедливості регіональне представництво Фонду ім. Ф. Еберта в Україні та Білорусь провело засідання прес-клубу на тему «Соціальний вимір модернізації суспільства: вища освіта та охорона здоров'я».

.02

Сергій Кондрюк: «Зарплата українця має бути локомотивом розвитку української економіки» .03

СПЕЦВИПУСК | 20 лютого – Міжнародний день соціальної справедливості

ДЕНЬ ТРИВАЛІСТЮ У РІК

WORLD DAY
OF SOCIAL JUSTICE
FEBRUARY 20

20 лютого Україна відзначатиме День соціальної справедливості. Як і все прогресивне людство. Та для нашої держави весь 2013 рік має стати роком соціальної справедливості. В усякому разі, так заявив Президент України Віктор Янукович. Підставою для такої оптимістичної заяви виявилися сподівання глави держави, що «ефект від реформ та економічних досягнень має перетворитися на реальний фінансовий захист наших громадян». Чи всі поділяють такий оптимізм, з'ясували «Профспілкові вісті». Про історію та сьогодення Дня справедливості читайте

на стор. .08

ЯК ПОЛІПШИТИ
НАШУ ГАЗЕТУ?
долучайтесь до обговорення
на нашому сайті www.psv.org.ua

СПЕЦВИПУСК

ДИСКУСІЯ

СОЦІАЛЬНИЙ ВИМІР МОДЕРНІЗАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА

Тетяна РУБАН
«ПВ»

Напередодні Всесвітнього дня соціальної справедливості регіональне представництво Фонду ім. Ф. Еберта в Україні та Білорусь спільно з Київським національним економічним університетом ім. В. Гетьмана та Інститутом демографії та соціальних досліджень ім. М. Птухи провели засідання прес-клубу на тему «Соціальний вимір модернізації суспільства: вища освіта та охорона здоров'я». У заході взяли участь провідні експерти, дослідники соціальних наслідків європейської інтеграції, журналісти.

Учасники засідання обговорили соціальні виклики та ризики модернізації суспільства, що стосуються системи вищої освіти та охорони здоров'я в економічній та соціальній площині, а також висвітлення цих проблем у засобах масової інформації та можливі шляхи їх подолання.

За висновками фахівців, для забезпечення конкурентоспроможності системи вищої освіти та охорони здоров'я потрібна національна програма, що запропонувала б системний підхід на основі чотирьох складових: конкурентні середовище, ресурси, міжнародна співпраця та досягнення високої продуктивності.

ЕКОСОР

ФЕДЕРАЦІЯ ПРОФСПІЛОК УКРАЇНИ НА ТРИБУНІ ООН

7 лютого Голова ФПУ Юрій Кулик виступив на ранковому засіданні 51-ї сесії Комісії соціального розвитку Економічної і соціальної ради ООН, інформує Департамент міжнародної роботи ФПУ.

У своєму виступі Юрій Кулик наголосив: «Задля зусиллям держави в Україні вдалося зберегти позитивну динаміку соціальних показників. Протягом року за ініціативою Президента України Віктора Януковича проведено низку підвищень соціальних стандартів – прожитковий рівень для різних категорій еріс на

10–15% порівняно з 2011 роком. Водночас збільшився розмір мінімальної зарплати і мінімальної пенсії».

Представники ЕКОСОР висловили відчіність делегації ФПУ за участь у роботі сесії, а також щирі сподівання на подальшу співпрацю. Адже потенціал і досвід діяльності профспілок – запорука покращення життя людей.

ОГОЛОШЕННЯ

ЦЕНТРАЛЬНИЙ КОМІТЕТ ПРОФСПІЛКІВ АВІАПРАЦІВНИКІВ УКРАЇНИ ПОВІДОМЛЯє, що за порушення вимог Статуту Професійної спілки авіаціоніків України та постанови пленуму Центрального комітету профспілок рішенням президії ЦК профспілки 13.12.2012 було знято з обслуговування і включено з обліку наступні організаційні ланки Профспілки авіаціоніків України: «Первинна профспілкова організація працівників авіакомпанії «Міжнародні авіалінії України» та «Первинна профспілкова організація державного підприємства «Міжнародний аеропорт «Бориспіль».

Фото Анатолія ЛІСЕНКА

ЗУСТРІЧ | КЕРІВНИЦТВО ФПУ ЗАПРОСИЛИ ДО ПАРЛАМЕНТСЬКИХ КОМІТЕТІВ

ПАРТНЕРСТВО ЗАРАДИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ЛЮДИНИ ПРАЦІ

12 лютого відбулася зустріч Голови Федерації професійних спілок України Юрія Кулика з народним депутатом України, головою Комітету Верховної Ради України з питань соціальної політики та праці Петром Цибенком. У заході взяли участь заступники Голови ФПУ Григорій Осовий, Сергій Кондрюк та Сергій Українець, а також народний депутат України, заступник голови парламентського Комітету Олександр Стоян.

Олена ОВЕРЧУК
редактор відділу «ПВ»

Слід зазначити, що ця зустріч стала дебютною від початку роботи Верховної Ради сьомого скликання й обрання головою Комітету з питань соціальної політики та праці народного депутата Петра Цибенка. У свою чергу, Юрій Кулик наголосив, що ФПУ налаштована на соціальний діалог, активний налагоджену співпрацю, висловивши сподівання, що вона буде тісною та плідною, а також окреслив коло питань щодо соціального захисту, вирішенню яких міг би посприяти парламентський Комітет соціальної політики та праці.

Одне з таких питань – прийняття Трудового кодексу. За словами Юрія Кулика, навколо проекту кодексу існують безліч інсінуацій:

начебто він створюється не на користь людини праці. Водночас критичні зауваження на адресу законопроекту свідчать або про недостатнє знання цього документа, або про бажання ввести в оману працівників, зокрема щодо збільшення тривалості робочого часу. Насправді ж при підсумованому обліку, щоб уникнути надмірної інтенсифікації праці, вводяться обмеження: тривалість робочого дня не може перевищувати 12 годин. У свою чергу, Петро Цибенко зазначив, що «і депутати, і профспілки мають ще раз спільно доопрацювати текст Трудового кодексу, щоб представити у парламент консолідований документ, уточнивши ті положення, які нечітко прописані та збурюють супільство».

Ще одне питання, яке обговорювалося під час зустрічі, стосувалося перегляду споживчого кошика. На думку Олександра Стояна, необхідна підтримка, а подекуди й тиск профспілкової сторони на Верховну Раду з метою вирішення зазначеного питання.

На переконання Сергія Кондрюка, відсутність у країні платоспроможного внутрішнього попиту є головним гальмом української економіки: «Сьогодні людина, яка працює, бідна. Тому головна реформа, що має відбутися в Україні, стосується оплати праці. Праця має стати рентабельною». Заступник Голови ФПУ також висловив свою думку щодо економічного захисту працівників у вигоді засторгованості із зарплати: «Ми proposeмо, щоб за кожен день затримки зарплати працівник отримував компенсацію, яка у відсотках становить не менше, ніж отримує банк за просрочений кре-

дит. Це дозволить зробити затримку заробітної плати економічно невигідною».

Торкнувшись теми оподаткування, Юрій Кулик наголосив, що воно не повинне дискримінувати людину праці. Сьогодні працівник сплачує податків більше, ніж бізнес. У той час як багаті люди отримують дивіденди від акцій або проценти від вкладів, держава від цього не має жодної копії.

Профспілкові сторони також висловила занепокоєння надзвичайно складною ситуацією з транснаціональними компаніями, керівництво яких зухвало і жорстко протидіє профспілкам, не укладає колективні договори, ігнорує елементарні людські потреби найманіх працівників.

Під час розмови Сергій Українець звернув увагу на таке актуальне питання, як трудові архіви, запропонувавши провести круглий стіл за участю членів парламентського Комітету, на якому обговорити шляхи врегулювання цього питання.

На завершення Петро Цибенко подякував профспілковій стороні за організацію зустрічі, зауваживши, що профспілки є найбільш надійним, зацікавленим та послідовним спільніком Комітету з питань соціальної політики та праці в уドосконалений законодавчою базою: «Ми – однодумці і союзники, нам удається багато що зробити разом у сфері соціального захисту людини праці». У свою чергу, Юрій Кулик передав Петру Цибенку пакет профспілкових пропозицій щодо вдосконалення соціально-економічного захисту працівників. Також учасники зустрічі додалися провести низку спільнотематичних заходів, зокрема круглих столів, задля здійснення конкретних кроків на шляху утвердження соціальної справедливості в Україні.

спецвипуск

ПРЕС-КОНФЕРЕНЦІЯ

20 лютого в Україні вдруге відзначається День соціальної справедливості, який був започаткований у нашій країні минулого року за ініціативою ФПУ та запроваджений Указом Президента України Віктора Януковича. День соціальної справедливості відзначається задля привернення уваги суспільства, органів державної влади, суб'єктів господарювання та громадських організацій до вирішення проблем соціальної справедливості й соціального захисту, подолання бідності, забезпечення повної зайнятості, гідної праці, гендерної рівності та соціального добробуту для всіх громадян України. 8 лютого, напередодні відзначення Дня соціальної справедливості, у Будинку спілок відбулася пресконференція, присвячена цій темі.

З представниками регіональних ЗМІ спілкувалися заступник Голови ФПУ Сергій Кондрюк, керівник Департаменту охорони праці Юрій Андрієвський, а також завідувач відділу пенсійного забезпечення Департаменту соціального діалогу та соціального страхування Володимир Максимчук.

Олена ОВЕРЧУК
редактор відділу «ПВ»

СЕРГІЙ
КОНДРЮК:

«Ми дійшли висновку, що ключовим гальмом усіх реформ є низький плато-спроможний попит на внутрішньому ринку. Українська зарплата не є інвестицією в розвиток економіки – як у більшості західних країн. Подолати соціальну несправедливість в Україні можна шляхом розвязання клічової проблеми – бідності серед працюючого населення. Зарплата українця має бути головною інвестицією, локомотивом розвитку української економіки».

ТІНЬОВА ЗАЙНЯТІСТЬ

Сергій Кондрюк під час свого виступу окреслив п'ять ключових зон соціальної несправедливості. Перша – це зона тіньової зайнятості. За різними оцінками експертів, у тіньовій економіці отримують зарплати у конвертах, а відтак не сплачують внески до фондів соціального захисту від 30 до 60% підприємств в Україні. Заступник Голови ФПУ зазначив, що точно визначити масштаб цього явища надзвичайно складно, але можна з уявленням стверджувати: щонайменше третина української економіки перебуває у тіні. «Працівники позбавлені елементарних трудових прав, можливості соціального захисту у разі захворювання, травмування, їхні сім'ї не мають жодних компенсацій у трагічних випадках загибелі в виробництві. Це зона тотального соціального демпінгу. Ми вібачаємо, що це джерело багатьох (якщо не більшості) негараздів України», – наголосив Сергій Кондрюк.

ОПЛАТА ПРАЦІ

Друга зона соціальної несправедливості – це зона оплати праці. Ключова проблема української економіки полягає у тому, що український робітник не здатний навіть відновити втрачений трудовий потенціал за рахунок коштів, які заробляє, не каючи вже про можливість утримувати неповнолітніх дітей. Основним завданням у сфері оплати праці ФПУ вважає радикальне підвищення стандартів в оплаті праці, щоб мінімальна заробітна плата, на першому

П'ять ключових зон соціальної несправедливості

Фото Кирила ЛАТИШЕВА

2013 рік оголошено Роком боротьби профспілок проти нелегальної зайнятості та «тіньової» виплати заробітної плати.

етапі, нарешті відповідала розміру прожиткового мінімуму. «Верховна Рада фактично «ї стелі» визначила розмір прожиткового мінімуму. По факту він приблизно на 20–25% має бути більшим, ніж той, що затверджується. Наразі ми маємо споживчий кошник голодного 1999 року», – зазначив заступник Голови ФПУ.

Сергій Кондрюк наголосив на кричущій несправедливості в оплаті праці, особливо стосовно працівників бюджетної сфери та державних установ. ФПУ щотижня проводить моніторинг стану погашення заборгованості з виплати заробітної плати та подає інформацію до Міністерства соціальної політики для вживтя відповідних заходів. «Ми маємо подолати таке ганебне явище, як бідність серед працюючих. Це алогізм сучасної економіки», – наголосив Сергій Кондрюк.

ОПОДАТКУВАННЯ

Третя зона несправедливості – це оподаткування. «Ми багато чуємо про необхідність дерегуляції бізнесу, про зменшення податків. Але якщо порівняти податки, які сплачують бізнес, то вони є меншими, ніж податки заробітної плати вчителя, лікарі або металурга», – наголосив заступник Голови ФПУ. – Ми постійно чуємо, як роботодавці жаліються на велике навантаження соціальних внесків на фонд заробітної плати. Це не чесно, адже це навантаження потім закладається в ціну продукції, і ми з вами як кінцеві споживачі, купуючи товари в магазині та сплачуючи за комунальні послуги, безпосередньо, повертаємо ці накрутки, про які йдеся». Частка заробітної плати в структурі собівартості продукції в Україні сягає ганебних 7–9%, тоді як в інших країнах – це щонайменше 35%. А це означає, що український

бізнес принаймні втрічі не доплачує працівникам за їхню працю. Федерация професійних спілок України звернулася до Міжнародної організації праці з пропозицією прийняти міжнародну Рекомендацію, що мала б забезпечити справедливе оподаткування заробітної плати. «Ми сподіваємося, що наша ініціатива на рівні МОП віднайде вираження, нас вже підтримала велика частка профспілкових об'єднань із різних країн», – зазначив Сергій Кондрюк.

ЦІНИ Й ТАРИФИ

Четверта зона соціальної несправедливості – несправедливі ціни та тарифи. Нині в Україні поширені так звана «енергетична бідність»: значна частина українців не має доступу до повноцінних та якісних послуг гарячої води та опалення взимку, поширюється проблема доступу до чистої та якісної питної води. ФПУ розгорнула кампанію для запобігання можливим соціальним негативним впливам на українське населення у випадку зростання тарифів. «Завдяки нашим ініціативам вдалося уникнути зростання цін, які прогоркували експерти після виборів – 2012», – наголосив Сергій Михайлівич. Разом із тим він зазначив: «На жаль, проблема перехрещеного субсидування лишається нерозв'язаною. Ціни на послуги є нижчими, ніж їхня собівартість. Держава має відстиски до вирішення проблеми так: мають зрости ціни й тарифи, але при цьому має зрости й

заробітна плата, щоб споживання обсягу товарів і послуг не те що не зменшувалося, а зростало».

ПЕНСІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Остання, п'ята зона соціальної несправедливості – це несправедливі пенсії. Трагедія у тому, що значна частина українців не здатна заробити собі на повноцінну пенсію через те, що контингт, які сплачує до пенсійного фонду, недостатньо. Люди, які вірою і правою віддали своє життя в борництву, отримують ганебну низку пенсію.

Насамкінець Сергій Кондрюк зазначив: «Ми закликали Міністерство соціальної політики провести діагностику всіх зон соціальної несправедливості. За один день вирішити те, що накопичилося за 21 рік, неможливо. Але, провівши чесну діагностику, ми зможемо врешті-решт визначити, якими темпами та як розставити пріоритети у боротьбі з соціальною несправедливістю. Щороку 20 лютого ми підсумовуватимемо на скільки кілограмів, на скільки копійок, на скільки квадратних метрів життя покращилася соціальні справедливість. В Україні має нарешті запрацювати тренд соціальної справедливості».

На проблемах несправедливості у сфері охорони праці докладно спінався Юрій Андрієвський, а проблеми пенсійного забезпечення порушив у своєму виступі Володимир Максимчук.

7-9%
СТАНОВИТЬ
ЧАСТКА
ЗАРПЛАТИ
В СТРУКТУРІ
СОБІВАРТОСТІ
ПРОДУКЦІЇ
В УКРАЇНІ

спецвипуск

РОЗБУДОВА СОЦІАЛЬНОЇ ДЕРЖАВИ

Для забезпечення соціальної справедливості, розбудови соціальної держави Україні необхідно досягти європейських стандартів оплати праці, гарантій соціального забезпечення, відповідних умов життя громадян та їх соціального захисту.

Певні кроки в цьому напрямі вже зроблено Федерацією профспілок України. Так, зокрема, профспілками, які є активним учасником процесу формування державної політики в соціально-економічній сфері, було напрацьовано низку пропозицій із питань забезпечення соціальної справедливості в оплаті праці, соціальному захисті, оподаткуванні. Ці пропозиції, зокрема, було направлено:

- Раді національної безпеки і оборони України – в рамках підготовки до розгляду на засіданні РНБО питання «Про ситуацію в сфері оплати праці та соціального забезпечення громадян»;
- Національному інституту стратегічних досліджень – у рамках участі Голови ФПУ Юрія Куліка в робочій групі з підготовки щорічних послань

Президента до Верховної Ради про внутрішнє і зовнішнє становище України;

- Прем'єр-міністру України Миколі Азарову, як пакет профспілкових пропозицій до Програми діяльності Кабінету Міністрів України на 2013 рік щодо пріоритетних цілей та завдань, які допоможуть вирішити актуальні соціально-економічні проблеми;
- міністру соціальної політики Наталії Королевській, які профспілкове бачення Переліку проблемних питань, які містять ознаки соціальної несправедливості і потребують врегулювання, а також пропозиції щодо можливостей їх вирішення, для подальшого врахування та внесення на розгляд Кабінету Міністрів України;
- міністру доходів і зборів України Олександру Клименку з пропозицією щодо напрацювання спільних заходів із забезпеченням справедливості податкової системи в рамках подальшого податкового реформування, зокрема під час підготовки проекту Програми лібералізації державної податкової політики на 2013–2014 роки.

НА МІЖНАРОДНОМУ РІВНІ

Серед заходів профспілок на міжнародному рівні яскравою подією стало звернення ФПУ до Міжнародного бюро праці (МБП) з ініціативою розробити та схвалити Рекомендацію МОП про справедливе оподаткування зарплати. МБП позитивно оцінило таку пропозицію, поінформувавши про її за планований розгляд на засіданні Адміністративної ради.

Така ініціатива отримала підтримку Federatioi Federationi роботодавців України, більшості членських організацій ФПУ, профспілок Киргизстану, Казахстану, Швеції. До того ж, Загальна конфедерація профспілок у лютому планує розглянути на своєму засіданні питання щодо необхідності розробки даної Рекомендації.

На знак солідарності із значеною ініціативою направлена цілу низку листів до МБР та міжнародних

об'єднань профспілок. Також із метою реалізації завдань, висунутих Програмною резолюцією ВІ з'їзду ФПУ «Професійні спілки – за розвиток соціальної держави в Україні», в минулому році профспілки розробили Концептуальні положення Соціального кодексу України. У підготовці цього документа використана законодавчі ініціативи народних депутатів України, міжнародний досвід кодифікування соціального законодавства, а також наукові розробки Національного інституту стратегічних досліджень при Президентові України та Академії праці і соціальних відносин ФПУ. Цей проект широко обговорювався в профспілковому колі, був підтриманий Президією ФПУ, науковими установами, а також представниками сторін соціального діалогу, зокрема Міністерством соціальної політики України.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛ

Стаття 1 Конституції визначає, що Україна є суверенною і незалежною, демократичною, соціальною, правою державою. Соціальна держава – це держава із соціально орієнтованою економікою, в якій створено можливості для громадян заробляти свою працею достатні доходи для повноцінного життя, забезпечені базові соціальні гарантії, гідні пенсії та стипендії, захист людей від бідності, доступні культура, освіта й охорона здоров'я. Це суспільство, в якому немає пріоритету між багатими й бідними. Однак, на жаль, сьогодні в Україні ці принципи соціальної справедливості залишаються тільки на папері.

СПОЖИВЧИЙ БЮДЖЕТ ЗАМІСТЬ СОЦІАЛЬНИХ МІНІМУМІВ

На реалізацію домовленостей, досягнутих під час зустрічі представників СПО профспілок із міністром соціальної політики України Наталією Королевськію, підготовлено Перелік проблемних питань, які містять ознаки соціальної несправедливості і потребують врегулювання. Серед ключових проблем профспілки, зокрема, викремили: невиконання вимог Закону України «Про прожитковий мінімум»; штучно занижений рівень державних соціальних стандартів та гарантій; ручне управління соціальними виплатами; дискримінацію в оплаті праці працівників бюджетної сфери, в тому числі органів виконавчої влади; значний рівень бідності серед працюючого населення; недосконалі податкову систему.

В основу державної соціальної політики України покладено ідею соціальних мінімумів: мінімальна зарплата, мінімальна пенсія, прожитковий мінімум тощо. При цьому розміри мінімальних державних соціальних стандартів і гарантій заниженні. Це насамперед стосується прожиткового мінімуму, який сьогодні вже не виконує

функції базового соціального стандарта для визначення достатнього рівня життя громадян і потребує оновлення з урахуванням потреб соціально-економічного розвитку. Нині прожитковий мінімум в Україні визначають за наборами, які були затверджені постановою Кабінету Міністрів ще 2010 року. Споживчий кошик в Україні не переглядався понад 12 років.

Величина прожиткового мінімуму не враховує низку життєво необхідних витрат: на будівництво (купівлю) житла або одержання його в найм, освіту, оздоровлення, утримання дітей у дошкільних навчальних закладах, платні медичні послуги тощо. Включення цих витрат у прожитковий мінімум відповідало б принципам його формування, закріпленим у Законі України «Про прожитковий мінімум», а також міжнародним стандартам, визначеним Конвенцією МОП № 117 про основні цілі та норми соціальної політики.

Низьким залишається рівень допомоги з догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку, а її мінімальний розмір (130 грн) узагалі не переглядався з 2008 року.

Сьогодні дедалі більшої актуальності набуває питання переходу до вищого соціального стандарту – мінімального споживчого бюджету.

ЗАНИЖЕНІ СТАНДАРТИ

Серед причин, що продукують низький рівень заробітної плати найманіх працівників і перебувають в зоні впливу та відповідальності держави, основною є заниженні державні стандарти оплати праці, зокрема низький рівень мінімальної заробітної плати (МЗП), який за станом на 1 січня 2013 року складав 1147 грн.

Співвідношення державної соціальної гарантії мінімальної заробітної плати із середньою зарплатою суттєво відстає від загальноприйнятого в розвинутих європейських країнах показника 50–60%, навіть спостерігається тенденція до його погрішення: якщо

ЗА МЕЖЕЮ БІДНОСТІ

Невирішеним залишається питання щодо оплати праці працівників органів виконавчої влади. У зв'язку з відтермінуванням Закону України «Про державну службу» до 1 січня 2014 року посадові оклади державних службовців IV–VII категорій мають рівень мінімальної заробітної плати за некваліфіковану працю.

Це залишає за межею бідності значну частину працівників бюджетної сфери, оскільки фактично занизжені залишається зарплата близько 4 млн людей, оплата пра-

ці яких здійснюється на основі СТС, чим нівелюється кваліфікована праця в бюджетній сфері. У понад 70% спеціалістів, які працюють в органах виконавчої влади, середня зарплата не перевищує 1,5 тис. грн. Фінансування видатків на оплату праці працівників бюджетної сфери здійснюється не відповідно до норм чинного законодавства, а з урахуванням фінансових можливостей бюджету.

ФПУ наполягатиме на регулюванні питання оплати праці працівникам бюджетної сфери та внесенні змін до Зако-

ІНОЇ СПРАВЕДЛИВОСТІ

ПОЗИТИВНІ РЕЗУЛЬТАТИ

За підсумками 2012 року, спільними зусиллями ФПУ та профспілок бюджетної сфери вдалося не допустити прийняття розробленого Мінсоцполітики недосконалого проекту Методики віднесення посад працівників бюджетної сфери до певних розрядів ЄТС і коефіцієнтів з оплати праці працівників установ, закладів та організацій окремих галузей бюджетної сфери, застосування якої негативним чином вплинуло б на рівень їхніх доходів. Також наприкінці минулого року вдалося покращити ситуацію з фінансуванням галузей бюджетної сфери, в тому числі видатків на оплату праці (завдяки діям профспілок у вересні – грудні було виділено додаткові кошти на зарплату працівників бюджетної сфери). На сьогодні ситуація з видатками зарплат працівникам бюджетної сфери стабілізувалася.

Під час зустрічі Голови ФПУ Юрія Кулика з міністрам соціальної політики Наталією Королевською 28 грудня 2012 року було досягнуто домовленості про те, що цікава питання заборгованості профспілок невідкладно поводиматимуться міністерству для вжиття рішучих заходів.

Зважаючи на ситуацію, що склалася з оплатою праці працівників бюджетної сфери за ЄТС, профспілки неодноразово зверталися до Кабінету з приводу необхідності її підвищення та якнайшвидшого розгляду на засіданні уряду проекту постанови Кабінету Міністрів України «Про підвищення оплати праці працівників установ, закладів та організацій окремих галузей бюджетної сфери». Неприйняття зазначененої постанови, яка визначала б розмір тарифної ставки (посадового окладу) працівника І тарифного розряду ЄТС із урахуванням підвищення мінімальної заробітної плати з 1 січня 2013 року до 1147 грн, приведе до збільшення грошового розриву між цими показниками до 308 грн.

у 2010 році він становив 39,7%, 2011-му – 36,6%, 2012-му – 35,4% (за попередньою оцінкою), то в 2013-му урядом закладаються очікувані параметри в 34,9%. Водночас МОП та члени Європарламенту вважають, що розмір мінімальної зарплати повинен становити не менше 60% середньомісячної заробітної плати.

Незважаючи на те, що мінімальна заробітна плата є державною соціальною гарантією, її законодавчо визначений рівень є недостатнім для забезпечення розширеного відтворення робочої сили, оскільки вона не враховує сімейної (витрати на утримання й хижання дітей) і податкової складових (внесків на загальнобо́язкове державне со-

ціальне страхування та податку на доходи фізичних осіб).

З метою захисту соціально-економічних прав працівників ФПУ спільно з всеукраїнськими профспілками бюджетної сфери проводять цілеспрямовані заходи для забезпечення належного рівня оплати праці, в тому числі держслужбовців. Зокрема, це участь у постійно діючій тристоронній робочій групі з проведення консультацій на всіх стадіях бюджетного процесу, переговорах щодо розміру мінімальної заробітної плати, прожиткового мінімуму, розміру посадового окладу (тарифної ставки) працівника І тарифного розряду ЄТС із метою визначення розмірів цих гарантій на наступний бюджетний рік.

СПРАВЕДЛИВІ ПОДАТКИ?

Ухвалений Податковий кодекс України не забезпечує повною мірою соціальної справедливості податкової системи. За даними Державного університету податкової служби України, більшість громадян в нашій країні сплачують у 50 разів більше податків, ніж багаті. Причинами цього є суттєва податкова дискримінація щодо працюючих громадян, викликана, зокрема, тим, що через відсутність у податковому законодавстві неоподатковуваного мінімуму доходів працівник сплачує податок із усього доходу у вигляді заробітної плати, а роботодавець – лише з частини свого доходу – прибутку, зменшеного на собівартість продукції. Також трудові доходи у вигляді зарплати оподатковуються за ставками, що наймен-

ше втрічі вищими, ніж доходи не від трудової діяльності.

Знижена зарплата, зокрема в бюджетній сфері, наявність суттєвої заборгованості з її виплати, несправедливе оподаткування та

пенсійна система сприяють поширенню бідності серед працюючого населення, а надалі і серед пенсіонерів, а також недофинансуванню системи загального бо́язкового державного соціального страхування, державного і місцевих бюджетів.

Найвищий рівень бідності спостерігається в багатодітних сім'ях. За даними Держкомстату, на початок 2012 року в сім'ях із трьома і більше дітьми рівень бідності сягнув 70%, а в домогосподарствах, де є діти і безробітні, близько 40%.

Дедалі більше громадян змушені звертатися по допомогу до держави. У підному в структурі доходів населення України за II квартал 2012 року соціальна допомога інші соціальні виплати склали 40,2%.

СВІТОВА ДВАДЦЯТКА: ЧИ В ЗМОЗІ УКРАЇНА ДОСЯГТИ ТАКОГО РІВНЯ?

У рамках реалізації рішень VI з'їзду ФПУ на виконання комплексної цільової програми «Гідна праця – основа соціального добробуту та економічного прогресу» Федерацією професійних спілок України підготовлено проект Дорожньої карти входження України до ТОП-20.

У проекті на підставі аналізу визначення світових критеріїв найбільш розвинених країн світу, з урахуванням нинішнього становища нашої держави в світі запропоновано першочергові заходи в економічній, соціальній та політичній сферах із зачлененням потенційнихресурсів для розвитку України. У проекті «Дорожня карта входження України до ТОП-20» запропоновано відповідні кроки стосовно реалізації мети щодо входження нашої країни до Великої двадцятки найбільш розвинених країн світу, розглянуто варіанти прогнозів розвитку економіки й окремих її секторальних напрямків, запропоновано план дій та етапи реформ. Цей проект було широко презентовано. Він підтриманий науковими установами, в тому числі Інститутом економіки та прогнозування й Інститутом економіки промисловості НАН України, Інститутом соціального парт-

нерства, Інститутом еволюційної економіки, Інститутом демографії та соціальних досліджень ім. М. В. Птухи. Запропоновані Федерацією профспілок України проекти не варто розглядати як інноваційну панацею. З огляду на кризову ситуацію останніх років український інформаційний простір наслідений різноплановими проектами, ідеями та баченнями. Тому свою роль ФПУ вбачає на самперед у спробі задоволення нагальної потреби системного викладу необхідних перетворень. Входження до світової двадцятки, досягнення принципів соціальної справедливості та добробуту в Україні – це, насамперед, комплексний процес в економічній, соціальній та політичній сферах. Тож першочерговим завданням має стати чітке усвідомлення тих проблем, які наразі заважають Україні. І лише спільні зусилля соціальних партнерів дозволять їх подолати!

Дорожню карту входження України до ТОП-20 розроблено за ініціативи ФПУ на підтримку програми Президента Віктора Януковича «Україна для людей», за якою впродовж найближчих 10 років вона має вийти до провідної двадцятки найбільш економічно розвинених країн світу як сучасна держава з конкурентною економікою XXI століття.

Анна РЕПІЧ

(за матеріалами Департаменту бюджетної політики та соціального захисту ФПУ)

СПЕЦВИПУСК

МОВОЮ ЦИФР

ПРОФСПІЛКОВИЙ МОНІТОРИНГ

У рамках проведення профспілкового моніторингу стану погашення заборгованості з виплати заробітної плати ФПУ надіслала до Мінсоцполітики таку інформацію.

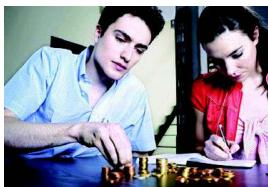
ЯК ПОВІДОМЛЯЄ ДЕПАРТАМЕНТ ВИРОБНИЧОЇ ПОЛІТИКИ ТА КОЛЕКТИВНО-ДОГОВІРНОГО РЕГУЛЮВАННЯ, членські організації ФПУ інформують, що за період із 25 січня до 1 лютого 2013 року зросла заборгованість на ПАТ ДАК «Автомобільні дороги України» та у його філіях, Харківському приладобудівному заводі ім. Шевченка разом з ОКБ, ДП «Суднобудівний завод

ім. 61 комунара», КП «Дон-електротранс» тощо. Незначне зменшення заборгованості спостерігається на ДАХК «Артем», ДП «МФ «Артем», КП «Горлівське трамвайно-тролейбусне управління». Водночас вже цього року виникла заборгованість із виплати заробітної плати на Казенному підприємстві «Науково-виробничий комплекс «Іскра».

ТАРИФИ

ЦІНОВА Й ТАРИФНА ПОЛІТИКА МАЄ ВСЕБІЧНО ВРАХОВУВАТИ ІНТЕРЕСИ НАСЕЛЕННЯ, БІЗНЕСУ ТА ДЕРЖАВИ

У січні в засобах масової інформації з'явилося повідомлення, що Кабінет Міністрів розглядає можливість уже найближчим часом підвищити комунальні тарифи до економічно обґрунтованого рівня. Згідно з розрахунками, які, за повідомленнями ЗМІ, надала Уряду Національна комісія, що здійснює держрегулювання у сфері комунальних послуг, тарифи мають зрости у середньому на третину.

ЯК ПОВІДОМЛЯЄ ДЕПАРТАМЕНТ БЮДЖЕТНОЇ ПОЛІТИКИ ТА СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ, каталізатором цих публікацій у пресі стало прийняття постанови Кабміну від 26 грудня 2012 року «Про внесення змін в Порядок формування тарифів на теплову енергію, її виробництво, транспортування і поставки, послуги з централізованого опалювання і поставок гарячої води і Порядок формування тарифів на централізоване водопостачання і водовідведення». Інвестиційна складова, яку постачальники зазначених вище послуг включають у тарифи на тепло- й водопостачання, а споживачі повинні будуть сплатити, залежати від комплексу заходів, «затверджених в установленах порядку». Раніше ліцензії, які надавали послуги з доставки води й тепла, отримували

дотації з бюджету, а тепер – платитимуть безпосередньо споживачі. Оскільки тема підвищення тарифів для населення вкрай актуальна й пересічні громадян з тривогою очікують нововведень, Федерація профспілок України листом від 22 січня 2013 року звернулася до Кабміну з проханням долучити відповідним органам виконавчої влади надати роз'яснення щодо прогнозів зміни тарифів на житлово-комунальні послуги, компенсаційних заходів для соціально незахищених верств населення. Лист ФПУ не залишився без належної уваги. Віце-прем'єр-міністр України Олександр Вілкул 5 лютого доручив Мінрегіону та Мінсоцполітиці надати ФПУ необхідні роз'яснення стосовно прогнозу тарифутотворення у 2013 році. Порушене питання перебуває на контролі ФПУ.

НА КОНТРОЛІ

Дніми у Кабінеті Міністрів України відбулася селекторна нарада з питань погашення заборгованості з виплати заробітної плати. Головувала на нараді міністр соціальної політики України Наталія Королевська.

ПОЗИТИВНА ПРОГРЕСІЯ

Як повідомляє Департамент виробничої політики та колективно-договорного регулювання ФПУ, у заході взяли участь представники центральних органів державної влади, заступники голів облдержадміністрацій. Профспілкову сторону представляли керівник Департаменту виробничої політики та колективно-договорного регулювання Олексій Павлюк і заступник голови Профспілки працівників охорони здоров'я України Ірина Швець.

Наталія Королевська у своєму виступі зазначила, що, за оперативними даними, станом на 1 лютого 2013 року заборгованість зменшилася на 50 млн і становить 840 млн грн. Найбільша її частина припадає на державні підприємства – 387 млн грн. Серед регі-

онів найбільша заборгованість спостерігається у Києві, Донецькій, Одеській та Запорізькій областях. Міністр наголосила, що борги із заробітної плати по бюджетних установах відсутні.

Після того було заслушано представників облдержадміністрацій і міністерств, на підприємствах яких зафіксовано найбільшу заборгованість. Підсумовуючи виступи, Наталія Королевська зобов'язала промовіц терміново підготувати заходи та графіки погашення заборгованості на підприємствах, узгодивши їх з відповідними центральними органами влади, а на підприємствах комунальної власності – з органами місцевого самоврядування.

Слід наголосити, що профспілки не є сторонніми спостерігачами цього процесу. Так, за-

домовленістю Голови ФПУ Юрія Куліка та міністра соцполітики Наталії Королевської, щотижня здійснюється профспілковий моніторинг за станом погашення заборгованості. Узгоджена інформація подається до Мінсоцполітики з подальшим інформуванням Уряду.

Наступна селекторна нарада Кабінету Міністрів відбудеться на прикінці лютого – на початку березня. На порядку денного обговорюватимуться питання погашення боргів перед Пенсійним фондом; рівень середньої зарплати по регіонах.

На думку представників Департаменту виробничої політики та колективно-договорного регулювання ФПУ, така форма соціально-го діалогу, як селекторна нарада – дуже актуальна й важлива. Проте вона може бути ефективнішою, якщо у нарадах також братимуть участь представники територіальних профоб'єднань.

У ТЕМУ

ДІЇ ФПУ ДЛЯ ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМИ ПОГАШЕННЯ ЗАБОРГОВАНОСТІ З ВИПЛАТИ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ

Питання погашення заборгованості з виплати заробітної плати перебуває на постійному контролі ФПУ.

Так, 17 січня відбулося засідання Комісії з питань погашення заборгованості із заробітної плати за участі заступника Голови ФПУ Сергія Кондрюка. Під час свого виступу він акцентував увагу на чотирьох основних питаннях:

- проблема полягає не так у темпах погашення старої заборгованості, як у фактах утворення нової;
- хронічна заборгованість виплати коштів, причому на економічно-активних підприємствах. Застосовуються шляхи штучного додавлення до банкротства суперприбуткових підприємств (наприклад, ПАТ

«Прилуцький завод «Білкозин» Чернігівської обл.);

- держава надає приводи для невиплати заробітної плати (доволяє на державних підприємствах робочим не платити заробітну плату; постійно порушує свої зобов'язання з оплати держзамовлень, повертнення ПДВ, своєчасного перерахування субвенцій);
- публічна пасивність до цього ганебного антиконституційного явища. ЗМІ, політики більше пояснюють, ніж критикують.

18 січня Голова Федерації профспілок України Юрій Кулік звернувся з листом до Прем'єр-міністра України Миколи Азарова щодо вирішення питання повернення боргів із виплати заробітної плати. Лист містить перелік найбільш проблемних підприємств-боржників станом на 1 січня 2013 року, який було складено за інформацією членських організацій ФПУ.

Федерація профспілок України щотижня проводить моніторинг стану погашення заборгованості з виплати заробітної плати та подає інформацію до Міністерства соціальної політики України.

СПЕЦВИПУСК

ПРАВА ПОНОВЛЕНО

МЕДИКАМ ПОВЕРНУЛИ ПІЛЬГИ

Фахівці Головного управління праці і соціального захисту населення у Донецькій області незаконно позбавили пільг працівників Докучаєвського дитячого противутуберкульозного санаторію.

Головним фахівцем – експертом з умов праці Донецької державної експертизи умов праці були виявлені порушення порядку проведення атестації, внаслідок чого скасовані пільги за Списком № 2 медпрацівникам, які доглядають за хворими. Донецький обком профспілок працівників охорони здоров'я не погодився з висновками експерта і надіслав матеріали Головному експертству за умовами праці України, проте, на жаль, отримав самі відписки. Обласна організація профспілки оскаржila не-

правомірні дії державного інспектора та звернулася до суду.

25 жовтня 2012 року Київський апеляційний адміністративний суд повідомив, що висновки головного фахівця-експерта з умов праці є документами, які затверджують фактично проведений експертизу, але водночас не обумовлюють виконання певних дій з боку суб'єкта господарювання, а мають лише рекомендаційний характер. Тому остаточне рішення щодо надання пільг працівникам санаторію виносить роботодавець.

НА МІСЦЯХ

УГОДИ В ДІЇ: ТРИВАЄ РОБОТА

Після підписання угод про співпрацю між ФПУ та Держгірпромнаглядом триває спільна робота державних і профспілкових інспекторів з охорони праці.

Так, протягом 2012 року за участю представників профспілок усіх рівнів теруправлінням Держгірпромнагляду в Кіровоградській області проведено три комплексні перевірки з питань безпеки та умов праці на підприємствах. Їх результати розглядалися на спільній військовій нараді. На Вінниччині теруправлінням Держгірпромнагляду спільно з ФПО розробили та внесли на засідання тристоронньої соціально-економічної ради пропозиції щодо єдиної в області форми комплексних заходів для досягнення встановлення нормативів з охорони праці. За результатами засідання підготовлено відповідний

проект рішення та доручення голові облдержадміністрації щодо його виконання. Минулого року представники профспілок Вінницької області взяли участь у проведенні комплексних перевірок підприємств Калинівського і Козятинського районів з приводу підвищення рівня виробничого травматизму та погіршення стану умов праці. Теруправлінням Держгірпромнагляду в Полтавській області за участю фахівців ФССНВПЗ, профспілок обласні, санітарно-епідеміологічної служби та представників інших організацій за 9 місяців 2012 року проведено 12 комплексних і 6 все-бічних перевірок суб'єктів господарювання.

КРИТЕРІЙ СОЦСПРАВЕДЛИВОСТІ

БЕЗПЕКА ТА ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ В ПРОЦЕСІ ПРАЦІ

Офіційний нагляд за забезпеченням охорони праці належить виконувати відповідним державним органам. Водночас законодавством України профспілкам надано право здійснювати громадський контроль у цій сфері, створювати відповідні інспекції та комісії, проводити незалежну експертизу умов праці, брати участь у розслідуванні нещасних випадків на виробництві, захищати трудові права працівників усіма законними способами.

Юрій АНДРІЄВСЬКИЙ,
керівник департаменту охорони праці ФПУ

Чю роботу Федерація профспілок України, її членські організації постійно й активно здійснюють силами технічної інспекції праці профспілок (165 штатних інспекторів), а також спеціально уповноважених представників у більшості первинних профспілкових організацій. Для проведення незалежної експертизи умов праці ФПУ створила й успішно забезпечує роботу Центру незалежних експертіз з охорони праці.

Наприкінці минулого року Рада ФПУ проаналізувала стан забезпечення трудових прав і ухвалила низку рішень, спрямованих на відновлення правої інспекції праці профспілок і вдосконалення роботи технічної інспекції.

Ці рішення викликані загостреним ситуації з дотриманням роботодавчими законодавством в сфері праці, зокрема її охорони, поширенням нелегальної праці, обмеженням прав державних наглядових органів.

Під час минулорічної зустрічі з активом профспілок Прем'єр-міністр України Микола Азаров зазначив, що в Україні мільйони людей змушені укладати сумнівні трудові договори. За оцінкою профспілок і урядовців, понад 4 млн громадян працюють без оформлення трудових відносин, тобто нелегально, залишаючись соціально незахищеними у випадку травмування або професійного захворювання (переважно в будівництві, торгівлі, сільському господарстві). Пощирена практика приховування від розслідування випадків травмування та професійних захворювань, про що свідчить показник співвідношення нещасних випадків із смертельними наслідками до загальній кількості нещасних випадків. Протягом останніх трьох років в Україні (з урахуванням випадків, що сталися на виробництві, але визнані комісіями такими, що не пов'язані з ним) цей показник становив 11, тоді як у країнах Європи він коливається в межах 100–1000. Шорічна ж відносна кількість виявленнях професійних захворювань там майже втричі перевищує аналогічний показник в Україні, і це при тому, що загалом умови праці на підприємствах у них набагато кращі.

Однією з причин такої ситуації є відсутність відповідного державного нагляду в нелегальному секторі праці. Тому згідно

з рішеннями Ради ФПУ профспілки розпочинають масове навчання своїх представників з метою здійснення кваліфікованого контролю за дотриманням роботодавчими законодавства з охорони праці. І не лише контролю, а й консультивативно-дорадчою роботою, особливо на підприємствах малого та серед-

нього бізнесу, де реєструється найбільше порушень трудового законодавства. У цьому зацікавлені всі сторони соціального діалогу – роботодавців, держави та профспілок. Саме тому стало можливим прийняття в січні цього року Правлінням Фонду соціального страхування від нещасних випадків та професійних захворювань, до складу якого входять представники трьох сторін соціального діалогу, рішення про виділення коштів на зазначене навчання близько 20 тис. представників профспілкових організацій.

Крім того, ми пропонуємо нашим колегам із соціального діало-

Профспілки розпочали роботу щодо масового навчання своїх представників для здійснення кваліфікованого контролю за дотриманням роботодавчими законодавства з охорони праці.

гу спільними зусиллями створити в регіонах консультивно-метоочінні центри для надання допомоги представникам підприємств і профспілок щодо впровадження систем управління охороною праці з електронними базами законодавчих та інших нормативно-правових актів, інформацією про позитивний досвід і т. ін.

Слід зазначити, що великі надії ми покладаємо на реалізацію завдань Загальнодержавної соціальної програми поліпшення умов і гігієни праці на 2014–2018 роки, куди ввійшла більшість пропозицій профспілок, спрямованих на поліпшення стану охорони праці на робочих місцях, уdosконалення реалізації державної політики в цій сфері діяльності. Уряд її вже схвалив і надав у вигляді законопроекту для розгляду і затвердження Верховною Радою України.

**ПОНАД
4 МЛН
ГРОМАДЯН
ПРАЦЮЮТЬ БЕЗ
ОФОРМЛЕННЯ
ТРУДОВИХ
ВІДНОСИН**

Тема номера

**Раїса
Чирва**

оглядач «ПВ»
chirva@bigmir.net

ДЕНЬ ТРИВАЛІСТЮ У РІК

20 лютого Україна відзначатиме День соціальної справедливості. Як і все прогресивне людство. Та для нашої держави весь 2013 рік має стати роком соціальної справедливості. В усякому разі, так заявив Президент України Віктор Янукович. Підставою для такої оптимістичної заяви виявилися сподівання глави держави, що «ефект від реформ та економічних досягнень має перетворитися на реальний фінансовий захист наших громадян». Чи всі поділяють такий оптимізм, з'ясовували «Профспілкові вісті».

ІСТОРІЯ ПИТАННЯ

У 2007 році на черговій сесії Генеральної Асамблеї ООН ухвалено резолюцію, що передбачає відзначення 20 лютого, починаючи з 2009 року, Всесвітнього дня соціальної справедливості. Цей документ, підтриманий більшістю держав світу, мав стати важливим кроком для вирішення таких наболілих проблем, як ліквідація злидності та бідності, забезпечення повної зайнятості, гідної праці, соціального добробуту та справедливості для всіх. Іншими словами, має існувати відповідність між соціальним статусом і реальним становищем, працею і винагородою за неї тощо. Вічної законне прагнення кожної людини, незалежно від того, в якому суспільстві вона живе.

Федерація профспілок України з надією сприйняла ініціативу ООН. Однак знадобилося три роки, перш ніж профспілкові лідери «достукалися» до влади. Колишньому президентові Віктору Ющенку ідея відзначати в Україні День соціальної справедливості відалася дріб'язковою. На пропозицію запровадити щорічне відзначення в Україні 20 лютого Всесвітнього дня соціальної спра-

ведливості відгукунувся у листопаді 2011 року Віктор Янукович.

Що означає відзначення такого дня на державному рівні? Найперше – привернути увагу суспільства, органів державної влади, громадських організацій до вирішення питань соціальної справедливості, окреслити стратегію на її забезпечення. Однак усе це гарно в теорії. На практиці проблем набагато більше. Українська система соціального захисту має безліч проблем. Недостатній рівень захищеності з боку держави, недостатність, а почасти і відсутність культурної соціальної відповідальності у великого капіталу, себто роботодавців. І байдужість людей, нездатних до самоорганізації та боротьби за свої законні права. Проблеми ускладнила й світова економічна криза, і невміння населення пристосуватися до нових ринкових умов. Відтак рівень і якість життя пересічних українців стрімко знижується, за межею бідності опинилася більша частина населення. Розпочати соціально-економічні реформи, зокрема адміністративна, податково-бюджетна, пенсійна, поки відчутно не поліпшили життя та добробут населення. От і виходить, що у нас поняття соціальної справедливості асоціюється швидше з несправедливістю. Хоча перше – однічне прагнення людини, а друге – реальний стан речей.

Якщо людина працює з повною віддачею, з високою продуктивністю, то вона має отримувати належну заробітну плату. Це соціально справедливо, як у правових демократичних державах підтверджується практикою, соціальнодемонічними показниками, життєвими реаліями. Ми ж, виходить, лише на шляху до цього. І тільки зараз начебто починаємо розуміти, що низька зарплата – це демотивація до активної продуктивної праці, поступове знищенння трудового потенціалу. Політика «дешевої праці»

вже призвела до руйнації трудового потенціалу України, нечуваної еміграції, тінізації зайнятості, а в результаті – до масштабного зубожіння народу.

НЕДОСЯЖНА МРІЯ

Як власне українці відповідають на запитання «Чи є у нас соціальна справедливість?». Якщо говорити в цілому, то результати неутішні. Більшість схиляється до думки, що соціальна справедливість є, але ми її не відчуваємо. Певна категорія громадян вважає, що ми тільки на початку шляху до соціальної справедливості, однак чималі громадян налаштовані вкрай категорично, бо вважають, що у нас немає соціальної справедливості. Для переважної частини українського суспільства це недосяжна мрія.

Експерт з економічних досліджень Руслан Титов зауважує: «Людям відчути браку головного – соціальної справедливості. Вона є, але не у нас, в Україні, а за кордоном. Це в європейських країнах узяли всі кращі соціальні досягнення радянських часів і використали на благо людей. Так, у Швеції, Австрії, Фінляндії, Франції, Німеччині діють соціальні програми, які у нас запроваджувались іще в 70-ті роки. На Заході їх суміли поєднати з ринковою економікою і дістали результат. А ми не можемо створити елементарних умов, у яких має жити цивілізована людина».

Найбільше пересічні громадяни нарікають на несправедливість в оплаті праці та пенсійному забезпеченні. Не може людина, яка працювала все життя, отримувати 1000 гривень пенсії, тоді як хтось за якісні примарні послуги отримує в 30-40 разів більше. І в цьому – наочний вивік соціальної несправедливості.

Профспілкові активісти закликають до відновлення справедливості в зарпла-

За висновками експертів ООН, гарантований мінімум для забезпечення відтворення трудового потенціалу країни має становити не менш як 3\$ за годину. В Україні такий рівень заробітної плати має лише 21% працівників.

За результатами опитування, проведеного ФПУ, 40% громадян вважають, що соціальна справедливість – це рівність соціальних прав, законність для всіх, захист прав громадян, чесність; 15% – добробут народу, високі зарплати й пенсії пересічних громадян, доступне житло; 13% – соціальні блага за заслугами, оцінка людини за її особистими якостями; 7% – ефективний соціальний захист, підтримка державою малозабезпеченого населення; 4% упевнені, що соціальної справедливості не існує взагалі.

Прості українці мають своє уявлення про соціальну справедливість...

Фото Кирила ЛАТИШЕВА

тах, пропонуючи закладати в них ціну людської праці, а не економічні показники виробництва; у пенсіях, які шалено різняться у пересічного пенсіонера й копішнього високого чиновника.

Прості українці мають своє уявлення про соціальну справедливість. Приміром, мешканець Запоріжжя Микола Пасічинник вважає: «Справедливість – це коли на кожному підприємстві сформовано повний пакет соціальних гарантій. Але в Україні поки що такого не спостерігається. Депутати, чиновники отримують зарплати, яких немає в жодній тарифній сітці, мають пільги на лікування. А ми на Запорізькій АЕС, якщо людина потребує серйозного лікування, пускаємо шапку по колу. Не бачу справедливості ні в пенсійній реформі, ні в єдиному соціальному внеску».

Насправді громадян України хочуть не так вже й багато. Тільки те, на що ма-

ють право, що гарантує їм Конституція. Право на місце роботи та заробітну плату, можливість навчатися, лікуватися, відпочивати, мати пристойне житло. Виключно те, що передбачено в Основному Законі держави. І щоб решта законів основному не суперечили, а лише утверджували ці права. Цього для соціальної справедливості цілком достатньо.

РЕВОЛЮЦІЯ ЧИ СОЦІАЛЬНИЙ ДІАЛОГ

Зростаюча соціально-економічна нерівність і поширення бідності в суспільстві, пов'язані з нерівномірним розподілом здобутків від економічного зростання, відсутність справедливості в політиці перерозподілу доходів – головні проблеми, що турбують профспілкових ак-

тивістів. До того ж існує реальна загроза подальшого посилення цих негативних процесів. Зупинити тенденцію можна – вважає Федерація профспілок України. Потрібо лише, аби реально запровадив соціальний діалог.

Для чого він потрібен – соціальний діалог? Чому це словосполучення іноді спричиняє шквал критики? Насамперед через те, що багато хто просто не розуміє, що означає це поняття. Воно сприймається як звідхи як змова, своєрідна капітуляція перед роботодавцями, примарне бажання виконувати будь-які вимоги великого бізнесу в обмін на лояльність чи персональні преференції.

Насправді за участі трьох сторін – роботодавців, органів влади та профспілок можна багато чого досягти. Найперше – визначити й узгодити рівень життя населення, вартість робочої сили в Україні,

зайнятість, рівень оплати праці, низки питань, що стосуються життя, здоров'я людей, інших прав і свобод. І найголовніше – відповідальність кожного учасника тристоронньої угоди про відповідальність за її виконання.

До нинішнього Дня соціальної справедливості мають підписати тристоронню Генеральну угоду. З урахуванням усіх розбіжностей між позицією Міністерства соціальної політики та профспілками. Керівник міністерства Наталія Королевська переконує, що таких розбіжностей можна уникнути або знайти компромісні рішення. З ініціативи Міністерства соціальної політики створено Науково-експертну раду з розроблення Концепції соціального розвитку на 2013–2023 роки. До складу ради вийшли й профспілкові діячі. Наприкінці січня обговорювались ключові пріоритети, що будуть внесені до проекту концепції. І серед них – головна теза – подолання соціальної несправедливості. За нею йдуть тези про підвищення рівня якості життя населення, сприяння сталому соціально-економічному зростанню та посилення соціальної безпеки держави. Голова ФПУ Юрій Кулик акцентував увагу учасників засідання, що подолання соціальної несправедливості треба розпочинати з утвердження гідної праці. У цьому сенсі Federaciya профспілок має намір долучитися до розроблення проекту Концепції у найактивніший спосіб. І це має стати противагою гарячим голом, котрі підбурюють профспілки «піднімати народ до боротьби за рівність». Здається, щось схоже вже в історії було.

КОМЕНТАР ГОЛОВИ ФЕДЕРАЦІЇ ПРОФСПІЛОК УКРАЇНИ ЮРІЯ КУЛИКА

Юрій Кулик, Голова ФПУ

Відзначення Дня соціальної справедливості на державному рівні – це ще один інформаційний привід привернути увагу українського суспільства, органів державної влади та місцевого самоврядування, суб'єктів господарювання, громадських організацій до вирішення питань соціальної справедливості та необхідності консолідації зусиль, спрямованих на розбудову в Україні суспільства соціальної справедливості. Наразі маємо два шляхи захисту прав та інтересів людей праці – це перегонари або масові акції протесту. Але наш приоритет – соціальний діалог. Профспілки разом із владою та робо-

тодавцями мають зробити все, щоб привернути увагу громадськості до необхідності побудови в Україні суспільства соціальної справедливості та активного впровадження в життя політичної стратегії, спрямованих на скорочення масштабів бідності та зліднів, зменшення розшарування населення за доходами та рівнем життя, забезпечення можливості розширеного відтворення робочої сили за рахунок підвищення частки оплати праці в структурі витрат на виробництво.

На виконання рішень Ради ФПУ профспілки розпочинають роботу з розгортання масового навчання своїх представників для забезпечення кваліфі-

кованого контролю за дотриманням роботодавцями законодавства з охороною праці. І не лише контролю, а й проведення консультивативно-дорадчої роботи, особливо на підприємствах малого й середнього бізнесу, де реєструється найбільше порушень трудового законодавства. У цьому збігаються інтереси всіх трьох сторін соціального діалогу: роботодавців, держави і профспілок.

Ми також пропонуємо нашим колегам по соціальному діалогу спільними зусиллями створити в регіонах консультивативно-методичні центри з охороною праці для надання допомоги представникам підприємств і профспіл-

лок щодо впровадження систем управління охороною праці з електронними базами законодавчих та інших нормативно-правових актів, інформацією про позитивний досвід і т. ін.

Ми відзначити, що велики надії ми покладаємо на реалізацію завдань Загальнодержавної соціальної програми поліпшення умов і гігієни праці на 2014–2018 роки, куди ввійшла переважна більшість пропозицій профспілок, спрямованих на поліпшення стану охороної праці на робочих місцях, удосконалення реалізації державної політики у цій сфері діяльності. Уряд її вже схвалив. Тепер справа за Верховною Радою.

У нинішніх складних умовах соціально-економічного реформування Федерація профспілок України домагається обов'язкового виконання законодавчих гарантій у системі соціального страхування, аби не допустити погіршення соціально-го захисту громадян.

ПЕНСІЙНИЙ ДИСБАЛАНС

Одна з основних проблем системи пенсійного забезпечення – низький рівень пенсійного захисту у солідарній пенсійній системі. Розмір мінімальної пенсії за віком має встановлюватися на рівні прожиткового мінімуму (ПМ) для осіб, які втратили працевлаштність. Однак затвердженій Верховною Радою показник ПМ є нижчим від фактичного.

Не менш важливо є проблема розриву у розмірах пенсії, які призначенні в різні роки. Протягом майже всього періоду (з 2005 року) щорічне підвищення пенсій із 1 березня здійснювалося лише на мінімально допустимому рівні – на 20% зростання середньомісячної зарплати в Україні, що не забезпечувало підвищення пенсій, навіть на рівні інфляції.

У 2008 і 2012 роках за рішенням Уряду пенсії перераховувалися з урахуванням середньої зарплати в країні за 2006 та 2007 роки, проте це не вирішило проблему, оскільки для розрахунку пенсій, призначених до 2008 року, застосувалася середня зарплата в країні за 2007 рік – 1197 грн, а під час призначення пенсій у 2012 році – 2001,20 грн. Тож пенсії, призначенні чотири й більше років тому, майже вдвічі менші, порівняно з пенсіями, які призначаються нині.

Середній розмір пенсії у солідарній системі перевищує мінімальну пенсію за віком на 60%, хоча співвідношення мінімальної та максимальної пенсії становить 1,0 до 10,0. При цьому для окремих категорій працівників запроваджено спеціальні пенсійні системи.

Досі не вирішено питання звільнення Пенсійного фонду (ПФ) від невластивих йому виплат. За рахунок своїх коштів ПФ продовжує здійснювати виплати, які мають виплачувати-ся за рахунок державного, місцевого бюджетів та інших фі-

нансових джерел. При цьому не зроблено реальних кроків щодо наповнення бюджету фонdu для сталого фінансування пенсійних виплат, а саме: не ліквідовано пільги зі сплати страхових; не вирішено питання щодо сплати страхових особами, які перейшли на спроще-

ФПУ на захисті соціальних гарантій

База відпочинку «Машинобудівник»

Фото Людмили СОЛЬСЬКОЇ, АТ «Бериславський машинобудівний завод», Херсонська обл.

ну систему оподаткування; не вжито реальних заходів для підвищення зарплати та виведення її в тіні. Пенсійний фонд є дефіцитним також через масштабне виведення у «тінь» десятків мільярдів гривень зарплати та пемлекладення на нього державних соцзобов'язань. У 2013 році очікується дефіцит фонду в розмірі 21,8 млрд грн.

Потребують урегулювання певні проблеми при обчисленні страхового стажу й заробітку для визначення розмірів пенсій, пільгового пенсійного забезпечення працівників, зайнятих на роботах зі шкідливими й важкими умовами праці, при призначенні та виплаті пенсій за вислугу років тощо.

З метою врегулювання усіх цих проблем під час консультації щодо проекту Генеральної угоди на новий термін сторони соцдіалогу домовилися внести питання щодо спільного розроблення і реалізації заходів, спрямованих на уdosконалення порядку призначення та індексації пенсій, ліквідації диспропорції у розмірах пенсій, призначених у різniх роках, забезпечення стабільного функціонування пенсійної системи. Крім того, профспілки запропонували внести до Генугоди положення щодо напровання концептуальних підходів до реформування спеціальних пенсійних систем з метою забезпечення рівних умов призначення пенсій усім громадянам.

Нині на розгляді у ВР перебувають проекти законів, спрямовані на врегулювання питань фінансування виплат пенсій на пільгових умовах, уdosконалення механізму індексації пенсій, обчислення страхового стажу й зарплати тощо. Профспілки сподіваються, що перелі-

чені проблеми системи пенсійного страхування найближчим часом буде вирішено.

ПРОФРИЗИКИ. ВИПЛАТИ Й НАДБАВКИ

У 2012 році Фонд соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань (Фонд) з ініціативи профспілок і підтриманий Урядом нарешті розпочав осучаснення щомісячних страхових виплат потерпілим на виробництві за рахунок страхової. Перший етап, що проводився навесні минулого року, стосувався щомісячних страхових виплат, призначених потерпілим та іхнім сім'ям до 2006 року, що в цілому становило 552 млн грн витрат Фонду. Профспілки коштів 2012 року (блізько 1 млрд грн) на вимогу профспілок дав змогу правлінню Фонду прийняти рішення про проведення другого етапу осучаснення щомісячних страхових виплат потерпілим на виробництві: з 01.09.2012 року підвищити щомісячні страхові виплати у середньому на 200–220 грн понад 240 тис. потерпілим (членам їхніх сімей), у яких право на передачу щомісячних страхових виплат відповідно до ч. 2 ст. 29 базового Закону настало у період з 1 січня 2002 до 1 березня 2007 року (втрати – 710 млн грн).

Надалі профспілки домагати-муться законодавчого забезпечення гарантування мінімально-го розміру щомісячної грошової суми у разі часткової чи повної втрати працевлаштністі, що компенсує відповідну частину втраченого заробітку потерпілого від нещасного випадку на виробни-цті – у розмірі не менше про-житкового мінімуму для праце-здатної особи у перерахунку на 100% втрати працевлаштністі.

році. На вимогу профспілкової сторони вся економія страхових коштів і перевищені, порівняно з плановими, доходи бюджету Фонду впродовж року перерозподіляється на користь дитячого оздоровлення. За наполяганням профспілкової сторони правління Фонду ухвалило рішення, що дозволяє, як виняток, правлінням відділень Фонду фінансувати за рахунок страхових коштів оздоровлення дітей застрахованих осіб у дитячих закладах із тривалістю оздоровочої зміни не менш як 14 днів. Це сприяло збільшенню кількості змін та оздоровленнях дітей, а також зменшенню вартості путівки для батьків.

У 2013 році планується продовжити збільшення фінансування оздоровчих заходів у цілому на 23,2%, порівняно з 2012 роком, у т. ч. на санаторно-курортне лікування застрахованих осіб – на 22,4%, на оздоровлення дітей у дитячих оздоровчих закладах – на 57%.

У січні ц. р. ФПУ вдалося виправити ситуацію, що виникла із заборгованістю з оплати лікарняних листків Фондом перед застрахованими особами внаслідок штучної затримки Державною казначействською службою України перерахунків страхових коштів Фонду на фінансування соцвідплат застрахованим особам.

ФПУ звернулася з відповідним листом до Президента України Миколи Азарова. Правління Фонду з ініціативи профспілкової сторони розглянуло заставлене питання на засіданні правління 20.11.2012 року, наголосивши, що,

ДОПОМОГА ПО БЕЗРОБІТТЮ

Два роки поспіль мінімальний розмір допомоги по безробіттю для застрахованих осіб становить лише 76,9% прожиткового мінімуму, що на 221 грн нижче за межу бідності. Це значною мірою негативно впливає на рівень бідності домогосподарств, у яких є безробітні. Тим часом під час голосування проекту бюджету Фонду на 2012 рік і під час внесення змін до нього урядова сторона та сторона роботодавців відхилили пропози-

Профспілки не повинні допустити петрворення єдиного соціального внеску на єдиний соціальний податок, що по суті буде початком руйнування в Україні ефективної системи соціального страхування.

цію профспілкової щодо поетапного підвищення розміру цієї допомоги до конституційно визначеного рівня.

ЛІКАРНЯНІ, ОЗДОРОВЛЕННЯ

Упродовж 2012 року успішно вирішувалася проблема забезпечення застрахованих осіб санаторно-курортним і відновлювальним лікуванням за рахунок коштів Фонду соцстраху з тимчасової втрати працевлаштністі. У бюджеті Фонду на 2012 рік передбачалося асигнування на фінансування санаторно-курортного лікування у сумі, що втричі більша, ніж було передбачено в 2011 році, та трохи більше рівня фінансування у 2010

ріків того, на місцях нарікають на обмеження, які встановлені робочими органами відділені Фонду щодо приймання заявок-розрахунків від застрахувальників. Голова правління Фонду, заступник Голови ФПУ Валерій Горбатов надав відповідний протокольне доручення для виправлення цих недоліків на місцях.

Завдяки наполегливим діям ФПУ вдалося виправити цю ситуацію. Нині накопичена заборгованість казначейства перед Фондом практично повністю погашена, а заборгованість у двох-трьох окремих областях коливається в межах 30–60 млн грн залежно від обсягів заявок застрахувальників.

Департамент соціального діалогу та соціального страхування апарату ФПУ

**21,8
МЛРД ГРН
СТАНОВИТИМЕ
ДЕФІЦИТ
ПЕНСІЙНОГО
ФОНДУ ЦЬОГО
РОКУ**

спецвипуск

ФОТО Анатолія ЛІСЕНКА

КОНЦЕПЦІЯ

НОВА МОДЕЛЬ ВИРІШЕННЯ ТРУДОВИХ СПОРІВ В УКРАЇНІ

7 лютого в Будинку спілок був презентованій «Проект концепції нової моделі вирішення трудових спорів в Україні». Захід відбувся в рамках шведсько-українського співробітництва. Його учасники обговорили роль та задання профспілок під час вирішення трудових спорів.

Олена ОВЕРЧУК
редактор відділу «ПВ»

ПРОБЛЕМИ ІСНУЮЧОЇ СИСТЕМИ

Серед причин, що перешкоджають розвитку трудових відносин та ефективному вирішенню трудових спорів, у проєкті назначаються:

- неприємність передбаченої в існуючих нормативних актах системи вирішення трудових спорів до реалії та потреб сучасної України;
- недостатня роль соціальних партнерів у запобіганні та вирішенні трудових спорів;
- проблеми вирішення індивідуальних трудових спорів (відсутність реально діючої на кожному підприємстві, в установі, організації системи вирішення індивідуальних трудових спорів комісіями з трудових спорів, коли здебільшого навіть створені КТС носять формальний характер і фактично не виконують функцій ані вирішення трудового спору по суті, ані його попередження);

- проблеми вирішення колективних трудових спорів (недосконалість процедур вирішення колективних трудових спорів щодо формування і затвердження вимог найманіх працівників і профспілок, визначення сторін трудового спору, моменту вступу в колективний спір, діяльність примирюючих органів та виконання їх рішень тощо);
- відсутність в Україні спеціалізованої трудової юстиції.

БАЗОВІ ПРИНЦИПИ

На думку експертів, нова модель вирішення трудових спорів в Україні функціонуватиме на таких базових принципах, як верховенство права і законності; незалежність, рівноправність та правомочність сторін спору; вирішення спорів на основі соціального діалогу; оперативність вирішення спорів; простота та доступність процедур вирішення трудових спорів; пріоритет примирюючих процедур; обов'язковість рішення примирюючими органів і трудового арбітражу та відповідальність сторін

за їх виконання; безоплатність примиреної процедури для сторін спору.

Нова модель вирішення трудових спорів в Україні має ґрунтуються на нормах Європейської соціальної харти (переглянутої), конвенції Міжнародної організації праці, ратифікованих Україною, та надбаннями країн вітчизняної і європейської практики, для якої будуть характерними наступні риси та змістовні складові.

ПЛАН-2013

На основі схвалених Наглядовою радою основних рис і складових нової моделі та гlosarію членів робочого комітету розроблятимуть проект концепції, який після консультацій із шведськими експертами буде розміщене на офіційних сайтах НСПП, організацій соціальних партнерів для широкого обговорення. Передбачається також проведення семінарів, круглих столів тощо, а також схвалення концепції на національному семінарі.

Формування нової моделі вирішення трудових спорів передбачає також комплексні заходи щодо якісної зміни всієї системи матеріального й процесуального права. Хаотичну систему вирішення трудових спорів необхідно уніфікувати, посилюючи при цьому повноваження Національної служби посерединства та примирення як органу (НСПП), що має досвід сприяння у вирішенні трудових спорів і наявну систему територіальних представництв, а також роль соціальних партнерів. З цією метою буде розроблено та подано в установленому порядку на розгляд Верховної Ради України пропозиції щодо внесення змін до цілої низки чинних законів.

Також буде вироблено нову модель координації та співпраці у сфері трудових спорів між НСПП та соціальними партнерами, порядку розгляду спорів, регламенту роботи органів примирення, порядку ведення єдиного електронного реєстру трудових спорів тощо.

БЮДЖЕТНА ПРОГРАМА

ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ФІНАНСУВАННЯ

У процесі запровадження нової моделі передбачається зміна порядку фінансування заходів у рамках вирішення трудових спорів.

Зокрема, в бюджетній програмі сприяння вирішенню трудових спорів, розпорядником коштів якої є НСПП, необхідно додатково передбачити кошти на:

- навчання і підвищення кваліфікації фахівців із вирішення трудових спорів;
- заробітну плату трудових арбітrów;
- ведення єдиного державного реєстру трудових спорів;
- матеріально-технічне забезпечення діяльності трудово-го арбітражу.

ПЕРСПЕКТИВА

ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ ВІД РЕАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПЦІЇ

Створена дієва система вирішення трудових спорів на основі:

- гармонізації українського законодавства та європейських стандартів;
- підвищення ролі сторін соціального діалогу, налагодження ефективної співпраці між НСПП і соціальними партнерами та впровадження нових підходів до спільної відповідальності;
- доступної судової системи, запровадження спеціалізації судів із розгляду питань трудового права в судах загальній юрисдикції, сприятиме:
- досягненню соціального миру на ринку праці та соціальної стабільності;
- формуванню сприятливих умов для ведення бізнесу;
- покращенню умов праці, єдності поглядів на необхідність технічних змін та продуктивності, досягненню економічної стабільності та адаптації до ринкових змін;
- підвищення правового рівня населення, обізнаності громадян про можливості врегулювання соціально-трудових проблем.

ВИСНОВОК

ІЗ ПЕРШИХ ВУСТ

Під час засідань у Києві шведські експерти віддали належне роботі експертної групи, очолюваної Надією Зарсько. Йоран Труген від імені шведських експертів зазначив: «Нам добре відомо, з якими труднощами і перешкодами стикається українська сторона, намагаючись змінити стару систему. Мусимо визнати: нам знадобиться певний час для того, щоб усвідомити наявність подекуди колосальних відмінностей між нашими системами. Результати першого року роботи є більш ніж задовільними. Ми сподіваємося на продовження співпраці та подальшу підтримку цих зусиль».

Шведські експерти пропонують приділити особливу увагу кільком важливим питанням, які є основою нової моделі. Їх слід глибше опрацювати в наступній версії, що розглядається на спільному засіданні українських і шведських фахівців на початку березня 2013 року. Нарешті, схвалені відгуки експертів дістали спільні думки соціальних партнерів, висловлені під час засідання Наглядової ради. Йшлося, зокрема, про те, що результати роботи мають бути зрозумілими для соціальних партнерів і придатними для практичного використання, тобто не бути надміру «академічними». А це дійсно непросте завдання.